

ONNA

živeti ko

Mojca Volkar Trobevšek

Učitelji smo kot
astronavti. Vsak
dan vstopimo
v nov svet in
spoznavamo
neznano

V SREDIŠČU
VOJNA NIMA
ŽENSKEGA OBRAZA

JANEZ MEJAČ
TO JE BILO ŽIVLJENJE,
BILO JE LEPO ŽIVLJENJE.
IN JE ŠE VEDNO

To je bilo življenje, bilo je lepo življenje. In je še vedno

Zadnjo majsko soboto bo v ljubljanski Operi prav poseben večer, posvečen devetdesetletnici Janeza Mejača, baletnega plesalca, režiserja, koreografa, plesnega učitelja in enega vodilnih stebrov v slovenskem baletnem prostoru. Nekaj dni pred visokim jubilejem smo se z gospodom

Mejačem srečali na pogovoru, on pa je žaromet pozornosti prihajajočega večera hitro preusmeril tudi na spomine na pretekle čase in baletne kolege. »Tega ne pozabite zapisati,« je dejal.

»Devetdeset let je že lepa številka, a zame je to predvsem praznik spomina na določene čase in baletne plesalce, moje kolege, ki jih ni več. Na svečanosti jih bom poimenoval, ker si zaslužijo spomin, to so veliki umetniki.

Nosimo jih v spominih in nosimo jih v srcu.«

Sprašuje: **TEJA ROGLIČ**
Foto: **JOŽE SUHADOLNIK**

Tridesetega maja slavite devetdeseti rojstni dan, pred jubilejem je izšla tudi knjiga *Od blata do baleta*, ki jo napoveduje citat: »Otroštvo me je naučilo, kako pomembno je, da znaš hitro bežati, visoko skočiti in se izogniti padcu. Balet je bil v resnici samo prefinjeno nadaljevanje tega refleksa preživetja.« Lahko o tem poveste kaj več?

Že v rani mladosti, ko sem bil še pastirček, se je v meni rodila želja po gibanju. Vedno sem imel pred seboj teater, čeprav se tega še nisem zavedal. Sem se pa vedno izpostavljaj, v šoli, pa ko sem ministriral v cerkvi, kar se mi je zdelo za podeželskega fanta velik izziv, tudi skoki na paši, vse to je bilo zame teater. Že takrat mi je bilo dano, kaj bom kasneje počel. Veliko se je dogajalo, imel sem željo spraviti to na papir, a sem odlašal, pa še leta hitro mi-

nevajo. Tudi sorodniki so me spodbujali k temu, želel sem jih popeljati po poteh, po katerih sem se gibal. Želel sem, da bo nekaj ostalo od tistega, kar sem preživel v Mokronogu, svojem rojstnem kraju. To je potovanje skozi življenje, ki ga imam zelo rad, življenje je namreč na vsakem koraku lepo. Seveda pride tudi kaj slabega, nikoli ne prevladuje samo dobro ali slabo,

☞ **Vsi ti naponi, znoj, ki ga pusti plesalec na odru, še plačujem davek tega, imam velike težave s hrbtenico, a se vsak dan z bolečino in s prijetnimi občutki vračam k tistemu, kar je bilo lepo.**

vse se izravna, zato pravim – uživajte življenje vsak dan.

Je težke trenutke težje živeti ali potem spet obujati med pisanjem? In kako je z lepimi trenutki?

Zame je to praznik spomina, ne morem niti izločiti, da je bilo nekaj lepo ali nekaj slabo. To je bilo življenje, bilo je lepo življenje. In je še vedno. Dokler se videvamo, se imamo radi. Vidite, zdaj sem zašel drugam, k sinu, vnukinji. Upam, da bo vnukinja stopala po umetniških stopinjah, ker je zelo nadarjena.

Pogovarjava se malo pred vašim jubilejem. Ste človek praznovanj, bilanc?

Imam kar rad, da so stvari bolj razkošne, da je malo šova. Ampak ta šov, ki ga bomo imeli v ljubljanski Operi 30. maja na moj rojstni dan, ne bo samo moj praznik, bo praznik spomina na lepe čase, na kolege baletne plesalce, s katerimi smo ustvarjali in ustvarili ime ljubljanske balet. Pred 70, 80 leti se je ta ansambel namreč tako imenoval. Kadar smo odšli na gostovanja, pa je bil to nacionalni slovenski balet.

V Opero je povabljenih 350 gostov, pred predstavo se bomo podružili, tudi gospod direktor Marko Hribnik bo navzoč. V prvem nadstropju si bodo gostje lahko ogledali 12 portretov iz raznih baletov, ki sem jih plesal. V pritličju ob parterju pa bosta dve vitrini mojih spominov. Notri bodo štirje moji kostumi izpred sedemdesetih let, so torej že malo zaprašeni, ampak spomini ostanejo. Pokroviteljica

svečanosti je gospa predsednica Republike Slovenije Nataša Pirc Musar, ki jo z veseljem pričakujemo.

Dogodek bo imel tudi dobrodelno noto, kajne?

Dva mandata sem bil direktor baleta in še od tedaj vem, kako velika je potreba po ženskih baletnih copatih, t. i. špic

copatih. Dvakrat ali trikrat na teden sem takrat delal v Trstu in sem, kot smo tedaj rekli, »švercal« špic copate v Ljubljano. Že takrat so bili dragi, še danes so, plesalka pa jih ima, da na primer odpleše *Labodje jezero*, le za en večer. Zato sem se odločil, da bi ob tej svečanosti moji prijatelji prispevali za vstopnico po pet evrov, zbrani denar pa bo šel za ta namen. Pet evrov res ni veliko za dober namen.

Kaj, kar ni neposredno povezano z odrom, vas je balet naučil o življenju?

Reda in discipline. Dela, dela, dela. Vsi ti naponi, znoj, ki ga pusti plesalec na odru, še plačujem davek tega, imam velike težave s hrbtenico, a se vsak dan z bolečino in s prijetnimi občutki vračam

☞ **Trening smo začeli ob devetih zjutraj, uro in pol treninga, potem vaje za predstave, ki so trajale, dokler so trajale, takrat to ni bilo določeno. Potem nam je gospod Pino Mlakar dal nekaj denarja, šli smo v pasažo Nebotičnika po mleko in nekaj kilogramov kruha, nekaj pojedli in smo že zaslišali: »Tri, štiri, gremo!« Tudi pri kakšni mladenki sem mnogokrat padel v nemilost, ker nisem prišel na randi.**

k tistemu, kar je bilo lepo. Ampak ko me kaj zaboli, nisem slabe volje, to me opomni na lepe čase. Torej red, disciplina, organizacija, tu gre vse: ena in ena je dva,

glasba je ritmična. Tako živim še danes, kajti človeško telo ne sme zaspati, fizis je pomemben. Pri svojih devetdesetih grem trikrat na teden še vedno v naš hišni fitnes na kolo za štirideset minut. Za hojo uporabljam palico, ne, ker bi me zanašalo, naučil sem se hoditi z njima, da ni pritiska na hrbtenico.

A balet ni samo umetnost telesa, je tudi umetnost uma. Kako vidite to povezavo?

Moraš imeti fizis, moč, a tudi dušo oziroma čustva, s katerimi razpolagaš na odru. Če nimaš ljubezni do tega poklica, je najbolje, da baletno dvorano zapustiš. Za sive celice moraš skrbeti s štetjem po glasbi. Točno pred petdesetimi leti sem plesal *Hamleta*, glasba je bila zelo težka, ko smo študirali to vlogo, sem si na zid pisal takte. In takrat mi je verjetno štetje zlezlo pod kožo. Zdaj ste me sprovcirali, da povem nekaj, česar nisem še nikoli v življenju priznal.

Povejte, prosim ...

Tudi ko hodim, si postavam cilj in štetjem, koliko korakov bom naredil do tja. Pa koliko stopnic imam doma. Vse imam prešteto. To je dobra vaja za sive celice.

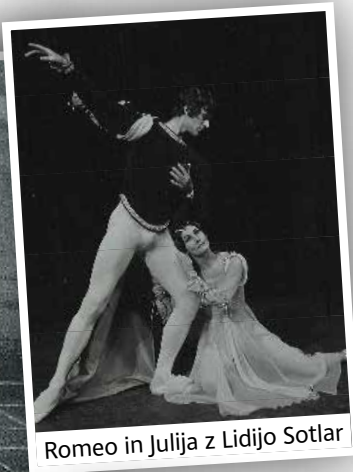
Pravite, da je Opera vaš dom, nas popeljeta še malo med spomine na leta, ko ste aktivno plesali?

Opera je bila moj dom od jutra do večera. Trening smo začeli ob devetih zjutraj, uro in pol treninga, potem vaje za pred-

stave, ki so trajale, dokler so trajale, takrat to ni bilo določeno. Potem nam je gospod Pino Mlakar dal nekaj denarja, šli smo v pasažo Nebotičnika po mleko in nekaj

Vloga princa v predstavi *Pepelka* 1959

Romeo in *Julija* z Lidijo Sotlar

Ohridska legenda 1953

ter je bil takrat pravi teater. Dišalo je po šminkah, po lepilu za perike, za brke. Vse to pogrešam. Veliko cvetja smo sprejeli pred zaveso, pa tudi kakšna buteljka je bila dobrodošla. Tega danes ni več. Cvetje dobijo kot ansambel pri odprti zavesi, včasih pa je plesalec prejel darilo, ki ga je prav zanj prinesel kdo od obiskovalcev, gotovo je to razveselilo tudi tistega v dvorani.

Imam pa še en spomin ... Moj prvi nastop v Operi je bil leta 1948. Takrat je bila avdicija za mlade pevce, star sem bil dvanajst let. Mila Kogejeva je imela proslavo, petindvajsetletnico *Carmen*, in tam smo nastopali otroci kot vojaki v prvem dejanju. In šele čez štirideset ali petdeset let sem ugotovil, da je takrat tam zraven mene stala Marjana Deržaj. Ta Opera, ta dom, to je nekaj lepega, še vedno rad zahajam, še me povabijo na vsako premiero.

Če bi lahko še enkrat podoživeli le en trenutek kariere, katerega bi izbrali?

Zagotovo drugo dejanje *Giselle*, ker mi je bilo najlepše. Svojima prvi in drugi partnerki, Tatjani Remškar in Maruši Berginc Vidmar, sem hvaležen za lepe solze sreče. Takrat so tekle solze. In danes tudi. (*Obriše si solzo, op. p.*) Vidite, to so spomini, tak sem bil in takšen sem.

Za konec bi vas še vprašala, kaj vam pomeni eleganca.

Gospod profesor Mlakar mi je dal vzdevek *danseur noble*. Ta vzdevek poznamo iz pariške opere. Sem res bil vedno tako eleganten v gestah? Upam, verjamem. Vsekakor mi je bilo to v veliko čast. Res pa je, da sem imel obdobje vlog, ko sem igral princa za princem, šele kasneje sem, tako kot vsak odrski človek, dobival več karakternih vlog. Petindvajsetletnico ustvarjanja sem tako praznoval z *Notredamskem zvonarjem*, čeprav bi danes raje praznoval z *Giselle*. Vojvoda Albrecht v *Giselle*, to je eleganca. Poln čustev, zaljubljen v *Giselle*, ki mu umre pred očmi. Ko smo imeli premiero *Giselle*, sem odšel v Trst po lilije, takšne prave, ne papirnate, da sem jih lahko v drugem dejanju razprostrl po Giselinem grobu.

Eleganca pa je tudi red, jaz nisem po domače rečeno luftar, rad imam, če je vse po vrsti, vse prešteto, kot sem že prej dejal, od ena do osem. (*Nasmeh.*)

☞ **Moj prvi nastop v Operi je bil leta 1948. Takrat je bila avdicija za mlade pevce, star sem bil dvanajst let. Mila Kogejeva je imela proslavo, petindvajsetletnico *Carmen*, in tam smo nastopali otroci kot vojaki v prvem dejanju. In šele čez štirideset ali petdeset let sem ugotovil, da je takrat tam zraven mene stala Marjana Deržaj. Ta Opera, ta dom, to je nekaj lepega, še vedno rad zahajam, še me povabijo na vsako premiero.**

kilogramov kruha, nekaj pojedli in smo že zaslišali: »Tri, štiri, gremo!« Tudi pri kakšni mladenki sem mnogokrat padel v nemilost, ker nisem prišel na randi. (*Nasmeh.*) To je bilo za mladega fanta kar težko, velikokrat sem bil slabe volje. Danes delajo drugače, imajo urnike, a jaz mislim, da mora plesalec delati tudi 24 ur, če je treba. V času mojega vodenja ba-

letnega ansambla je že padla ideja, da bi bil petek v Operi prost dan. Moj dogovor pa je bil: »Jutri imaš predstavo. Tu moraš biti navzoč vsak dan na treningu in na predstavi.«

Če se vrnem k tistim lepim spominom na Opero, kaj danes pogrešam? To je čudovita hiša, hiša čustev. Pogrešam pa pogled z odra, ki ga ni več, na stojščice. Tea-